

65264

Видавництво „Український Учитель“

З. Топеліус.

Ж А З Ж И.

Поперекладав В. Грінченко.

№ 14.

Ціна 8 к.

РАДА.

Виходить у Києві щодня, окрім понеділків і днів після свят, українською мовою по програмі звичайних великих політичних газет.

Напрямок газети непартійний демократично-поступовий
ДОДАТОК БЕЗПЛАТНО:

Т. Шевченка „КОБЗАРЬ“

останнє пове повне видання під редакцією В. Доманицького, у яке входять новознайдєні твори поєти, ще нїде не друкованї.

Цїна на 1 рік 6 карб., на $\frac{1}{2}$ 3 р. 25 к., 1 м.—65 к.
загр.—11 кар.

Адреса: у Києві, Велика-Підвальна вул., д. 6.

Редактор *М. Павловський*. Видавець *Є. Чикаленко*.

„РІДНИЙ КРАЙ“

українська тижнева часопись.

При Рідному Красєві виходить додатком

„Молода Україна“

щомїсячна часопись для дїтей старшого й меншого віку. Плата на рік за обидва видання—4 карб., на півроку—2 карб., на 3 місяці—1 карб., за гряницю на рік 6 карб., на півроку—3 карб. Передплата на „Молоду Україну“ окроме від „Рідного Краю“ на рік 2 карб., на півроку 1 карб., за гряницю на рік 3 карб.

Обох виданнїв редактор *О. Косач (Олена Пїчка)*.

Контора і редакція: Київ, М.-Благовїщенська ул., 97. Для ознайомлення з часописею „Рідний Край“—одно число висилається дурно.

„СЛОВО“

РІК ВИДАННЯ ДРУГИЙ

„СЛОВО“ призначено для українських, городських і сільських робїтняків. Через це „СЛОВО“ особливу увагу звертатиме на прояви *робїтничого руху* на всїм свїті і особливо на Україні.

Підписна цїна з пересилкою і доставкою: в Росїї на 1 рік—3 карб. на 1 місяць—30 к. одне число 5 к., за гряницю на 1 рік 5 карб. 1 місяць—50.

Адрес редакції і контори: Київ, В.-Владимирская № 76.

Видавництво „Український Учитель“.

З. Топеліус.

КАЗКИ

Поперекладав В. Грінченко.

З малюнками І. Бурячка.

Видано з фонду імени М. Дмитрієва.

№ 14.

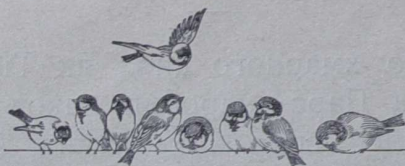
КОВА БІБЛІОТЕКА
Української Асоціації
Марко-Демінових
Науково-Дослід. Інститутів

У Києві, 1908 р.

68264

У Києві, р. 1908.

З друкарні 1-ої Київськ. друкарськ. спілки. Трьохсвят. 5.

Пустун Розбищаченко.

Ларсові було шість років і на зріст він був напівголови нижчий од Тільди; Тільді було одинадцять років і тим їй здавалося, що вона може бути тіткою Ларсові. Обоє що-дня сперечалися та сварились одне з одним, а й самі не помічали, як люблять одне одного. Це вони помічали тільки тоді, як розлучались Аби Тільда пішла до подруги, то вже Ларс вельми нудьгував і зараз починав виробляти всякі шкоди. А як Ларс з батьком їхав часом до міста, Тільда вже тоді ходила як неприкаянна і не знала що їй робити.

Одного разу Тільда намислила записувати усі шкоди, що Ларс робив. Їй хотілося при нагоді прочитати все це Ларсові, щоб його засоромити та щоб він, засоромившись, не робив уже так.

Одного хмарного дня, як Тільда не вчилася, а Ларс наробив шкод більш, як звичайно, вона покликала його до себе:

— Ларсе! а йди лиш сюди!

Ларс саме в цей час прилаштував задню ногу своєму деревляному коневі. Він оце тільки її поламав, бо кінв біг не так швидко, як йому хотілось. Через те був сердитий. Тим він не озвався, мов і не почув Тільдиного гукання.

— Йди-ж сюди, Ларсе, я тобі щось прочитаю!—казала Тільда лукаво, а в руках у неї був щоденник.

Ларс підійшов. Він, як і всі діти, дуже любив слухати казки і подумав собі, що Тільда мабуть хоче прочитати йому про лицаря Синю Бороду або про семи-мильні чоботи.

— Сідай на ослоні та сиди тихо,— каже Тільда,—то я тобі прочитаю, що виробляв та коїв преславний отаман Пустун Розбишаченко.

Ларс сів слухняно, а Тільда почала читати:

— Жив собі, був собі, преславний отаман і звали його Пустуном Розбишаченком. У його була хрещена мати чарівниця. Багато він накоїв усяких шкод і слава про ті шкоди на увесь світ стала.

Через те всі ті його діла посписувала
вона в цю книгу. Цю книгу хоче вона
надрукувати в гóроді, щоб усі люде

знали, який нерозумний був отаман Пустун. А мені його хрещена мати дала цю книгу прочитати, поки пошле до друку. Тепер ти почуєш про всі ті діла Пустуна Розбишаченка, що за їх йому доведеться багато соромитися.

Ларс і уха наставив: зроду ще він не чув про такого отамана розбишацького!

Тільда розгорнула книгу і поважно почала читати:

1 січня. Пустун почав новий рік з того, що, лежачи на своєму ліжку, молотив по ньому ногами доти, поки аж поламав його, а потім, як почав одягатися, укинув одну свою панчошу у відро, щоб подивитися, чи не плаватиме вона. В той час увійшла мама—у Пустуна була мама—відняла в його панчошу, поклала сушити, а Пустунові не дали іншої і він мусив сидіти необутий аж доти, поки висохла панчоха. Він репетував, що не хоче дождатися, а хоче їсти, але на його ніхто не зважав. Адже правда, він це заробив?

Ларс, дивуючись, вирячив очі, але нічого не сказав.

6 січня. Кіт Воркіт лежав перед грубою. Пустун ухопив його, вкинув у грубу і зачинив її. Груба топлена була вчора, але в їй було ще трохи жару. Кіт

страшенно занявчав у грубі, бо попік лапи. Увійшов татко—у Пустуна був і татко—випустив kota і звелів Пустунові узяти в руки жарину. Це на те, щоб Пустун довідався, чи гарно було котові по жаринах ходити. Пустун метнувся був назад, але татко придержав його і поклав йому на руку гарячу вуглину. Вуглина трішечки попекла руку. Тоді Пустун закричав...

-- Ні,—я не кричав!—сказав Ларс.

— Тут написано, що Пустун кричав.

2 лютого. Хлопці спускались на спускалці на гринджолах. З ними спускався й Пустун. Там він закопав у сніг свою шапку. Її знайдено аж по весні, як сніг станув. Але до того він ще повідморожував собі вуха. Жаліючи його, татко тільки покартав його.

— Але-ж я не міг знайти своєї шапки!

— Слухай далі!

20 лютого. У Пустунові мами стояв у холодних сінях кошик з яйцями. Пустун прицупив той кошик у світлицю на канапу та й почав бавитися: бив одно яйце об одно. А з того сталося, що всю нову канапу заляпав яйцями. За це гарне діло Пустуна прогнали з світлиці в хижину під арешт. Але він знайшов там кухлик з медом, та й вилизав його ввесь. За цю справу

його посаджено у таткову світлицю, щоб він ніде не шкодив. Там він просидів увесь час тихо.

Ларс засміявся, трохи почервонівши.

— Адже правда,—це був шкідливий отаман?—запитала Тільда —Але слухай далі.

7 березія. У Пустуна була й сестра...

— І її звали Тільдою,—перепинив Ларс.

— Ні, її, здається звали Мелюзиною. У неї була дуже гарна й дорога лялька з справжнім волоссям і зо склянними очима. Її звали Олесею. Одного разу, як Мелюзина була в школі, Пустун викопирсав у Олесі око, щоб подивитися, що там у середині, потім почепив її за волосся і почав хитати. Як Мелюзина повернулася додому та побачила, як покривджено її бідну Олесю, вона заплакала.

Як прочитала це Тільда, Ларс почервонів і ні в сих, ні в тих почав стукати чобітьми об поміст.

Тільда-ж читала:

— Тоді Пустун те-ж заплакав і почав прохати сестру, щоб вона його простила, і не заспокоївся, аж поки татко оддав Олесю до лікаря, а той вигоїв їй

око. Адже Пустун гарно зробив, що покався?

— Еге, але-ж Олеся одужала!—сказав Ларс.

— Шкода тільки, що Пустун дуже швидко забуває.

10 березіля він бігав по надвіррю та—звичайно з недбальства—загубив свої рукавички. Тоді узяв маненькі, тонкі мамини рукавички, натяг їх на свої лапи та й пішов ковзатися. Як він вернувся, то всі пальці стирчали з однієї рукавички, а другу він загубив у снігу. Чи гарно він зробив?

— Еге, але в мене руки мерзли...

— Мама посварилася на його, але з того не допомоглося.

10 квітня. Пустунові заманулося налякати стару Катерину і він поставив перед дверима з хати стілець на стілець, на їх ослінчик, а згори ще й глечичок з квітками. Замість Катерини двері відчинила наша сусідка пані Агандер і трохи не зомліла з переляку, як на неї грюкочучи попадали стільці, ослінчик, ще й глечик об неї розбився. За це Пустуна посаджено самого в хаті.

20 квітня. Пустунові закортіло стріляти. Він стрельнув і застрелив... вікно у пекарні. За це на його посварилися.

2-го травня він вискуб хвіст у півня і за це просидів годину в арешті—в курнику.

4-го він пішов до річечки, а там замокала діжка. Він вилив з діжки воду, уліз туди та й хотів нею плавати, як човном. Але діжка перекинулась і він добре скупався.

18-го він набрав повну шапку камінюк і намочив її як діжку в воді — думав, що як діжка замкнувши не тече, так і шапка не тектиме.

22-го вранці мама горох посіяла, а ввечері Пустун розгріб усю грядку, щоб подивитися, чи не виріс уже горох. Минулося так, що пораджено йому не бути вже таким нерозумним.

23-го він розбив тарілку, зім'яв її в ступі, а потім почав упевняти Катерину, що це сахар.

На Івана Купала Пустун наробив стільки шкод, що й не полічиш їх...

— Ой ні,—перепинив Ларс,—я тільки подрав свій жупанок, та й то тільки дві дірки зробив: одну велику, а другу маленьку.

— Слухай далі!—сказала Тільда.

6 червня він викопав у саду ямку і поклав туди печать таткову, наперсток мамин, шість бирьок з сосни і жабу, а тоді все засипав піском. Це мов-би то скарб! Скрізь кинулися шукати печать та наперсток і нарешті Пустуна, яко особу непевну, взято на допит. Тут він при-

знався, що закопав скарб, а його за це вилаяно. Адже він те заробив?

Еге, але-ж я не брехав,—сказав Ларс.

— Фе! невже-ж він до всього того додав-би ще й брехню? Після цього діла Пустунові зробилося наче сором і він увесь день ховався від людей. Це доводить, що його не дурно лаяно.

28-го липня він поліз на шахву, упав сам, звалив шахву і побив у їй шибки.

30-го він без дозволу пішов до річки, сів там у човен і поплив, але був великий вітер і нашого юнака понесло на середину. Тоді він почав гукати. „Рятуйте!!!“

— Але-ж, бачиш, я здужав би гребти, як-би не такі довгі весла...

— І як-би гребець не такий короткий був,—додала Тільда.—Тоді довелось Матвієві пливати за ним другим човном і привезти назад. Цього разу карою був Пустунові його переляк. Другого дня він сів верхи на корову, упав з неї і побив собі голову так, що аж кров бігла.

— Я їздив верхи багатьма кіньми!— гордо сказав Ларс.

— Може,—відмовила Тільда.

Але 11-го серпня йому так саме заманулося поїздити верхи на цапові. Цап з того образився: він скинув їздця

і почав колоти його рогами. Пустун кинувся на втіки, а цап за ним. Нарешті цап застукав його біля кінниці. Як-би стара Катерина випадком не вийшла з дійницею з хліва, то Пустунові було-б дуже скрутно.

— Я так його лупцював, я так його лупцював!..

— Тут написано, що Пустунові тільки здавалося, що він лупцював цапа, а справді він з усієї сили репетував: „Катерино, люба, обороніть мене швидче!“

— Та... бачиш, у мене ціпок поламався.

— Але-ж далі. *19-го серпня*. Пустун об'ївсь зелених ягід і занедужав.

29-го він примусив Олесю плавати у струмку, а *30-го* сам туди впав.

4-го жовтня він намалював портрет учителя Лонгмана вуглиною на грубі, а її тільки помазали білою глиною. За це його взято до арешту.

— Еге, але-ж я втік у вікно.

— А після того його взято до арешту аж на горіще, і вже звідти він не забажав вилізати у вікно.

18-го жовтня Пустун побіг у ліс і там доти ганявся за білкою, аж поки загруз у багновиці. Там він загубив один чобіт і вернувся до дому босий на одну ногу і увесь умазаний у грязюку.

20-го він копав картоплю і лопатою розрубав собі чобіт і зачепив трохи й ногу.

24-го впав з дерева.

4-го листопаду він загубив свою шапку, скрізь бігав, шукав її і таки знайшов у хліві, повну піску, —сам-же він туди її й запровадив.

8-го він приніс до дому повну полу редьки, що дав йому один хлопець, а воно виявилось, що редька та крадена.

— Але-ж я того не знав!

— То правда, він того не знав, і тим його не покарано, а тільки звелено йому самому віднести ту редьку туди, звідки її вкрадено.

16-го йому схотілося поласувати. Думаючи, що в пляшці вино, він одразу хильнув і напився чорнила. Занедужав.

17-го він уже так одужав, що міг позабавити гвіздки у мамине мідяне сито. Сито зіпсувалось, а щоб у ряд не робити дві однакові шкоди, наш юнак 18-го листопаду забив клин у носок у чайник.

29-го він бавився так, що підпалював мичку у Катерини, як вона пряла.

23-го грудня Пустун втік без дозволу на річку ковзатись. А його туди не пускано, бо тоді ще крига не замерзла. Там він витяг одного хлопця, що провалився у річку. За це Пустуна спершу

взято до арешту, а тоді дали йому ласощів.

— Мене ще й похвалено,—гордо сказав Ларс.

— Доброго діла ніколи не роблють за ласощі та за хвалу,—сказала Тільда.— Гірше сталось *4-го студня*. Тоді Пустун посварився з товаришами за превелику цяцю, що вони знайшли у кінниці, себто за мертву мишу. Пустун так дуже вдарив Карлуса в обличчя, що в того посиніло око. А Карлусь був дуже менший од Пустуна. За це йому звелено прохати прощення у Карлуса, але він не схотів того робити.

— Але-ж Карлусь перший мене вдарив!

— Еге, але-ж Карлусеві тільки чотирі роки, а Пустуніві—шість. Фе! сором який, бити маленького хлопця! Як-же Пустун не схотів прохати прощення, то татко прогнав його від себе і звелів не входити в хату доти, поки помириться з Карлусем. Пустун пішов і попрохав прощення, але, роблючи це, він зробив найгіршу за всі свої шкоди: він прохав прощення, а сам лютував на Карлуса. Трохи згодом, як усі хлопці кидались сніжаними *кульками*, Пустун умисне зробив дуже тверду кульку і кинув на Карлуса. Кулька влучила Карлусеві в щоку і щока страшенно напухла. Як зветься такий вчинок?

Ларс мовчав.

— Такий вчинок зветься *помстою*, а помста, після невдячності та після злупання, є найгірше, що в людському серці буває. Мстива людина—погана людина. Як може така людина радіти і бути спокійною?

Ларс стулив губи і вельми кумедно скривився, щоб не заплакати. Трохи згодом він устав і, нічого не кажучи, вийшов.

Тільда знала свого любого брата і не виявила, що помітила, як він скривився, та й зостатися його не прохала. За пів години Ларс знову вернувся і увесь так і сяяв з радощів.

— Де-ж ти був?—спиталася Тільда.

— Та я, знаєш...—почав трохи збентежуючись Ларс,—що... адже ти пам'ятаєш мої ґринджоли, що мені подаровано торік на Різдво. Таких гарних ґринджол ні в кого нема.

— Еге,—сказала Тільда,—я знаю, що тобі ті ґринджоли дорожчі, ніж таткові наш найкращий кінь... Я пам'ятаю, як ти завжди хвалився, що ні в кого нема таких гарних санчат.

— Тепер я подарував мої санчата Карлусеві. Він так зрадив! Так страшенно зрадив!

— Але-ж ти, Ларсе? А ти хіба не зрадив?

— Еге, знаєш, Тільдо, мені увесь сей

час так прикро було через ту мертву мишу, і я був з того часу такий сердитий, і така мене нудьга брала... А як ти сказала, що той негарний, хто так робить, то мені схотілося плакати... І тоді, бачиш, я пішов до Карлуса... та тепер знов усе гаразд.. І я тепер страшенно радий, знаєш, і тепер буде в нас дуже, дуже весело різдвяними святками.

Тільда обняла свого малого брата і закрутилася з ним по хаті.

— А що я тобі скажу?—промовила вона. Як чарівниця, хрещена мати Пустунова, пошле тепер свої записи до друку, то ми її попросимо додати й те, чим скінчилася історія з мертвою мишою. Ця історія була найдурніша, але-ж і найрозумніша за всі, що їх Пустун наробив цього року.

— Хай там розкаже й про Мелюзину! —сказав Ларс,—бо, бачиш, без Мелюзини Пустун зробився-б справжнім пробий-головою.

— О, Пустун зовсім не такий негарний, як здається. То правда, що він часом робить не так, як треба, але-ж у його добре серце і з його виросте добрий юнак!

Отак і дійшла до краю історія про діла, що робив преславний отаман Пустун Розбишаченко.

Резинове серце.

— Сьогодні в нас першого травня й початок весні!—скрикнув Ерік,— сьогодні свято! Мій новий м'яч давно готовий і в йому наче є серце, справжнє резинове серце. Лети, мій м'ячу, високо, високо, як жайворонок, аж до хмарок. Лови, лови, Марусе!

Маруся простягла свої маленькі рученята, та не могла піймати м'яча—він упав у неї крізь руки на землю, підскочив високо й покотивсь у калюжу.

— Ну й гарний же він тепер!—незадоволеним голосом сказав Ерік, добуваючи з брудної калюжи м'яча. Маруся застрибала по двору на одній ніжці, регочучись що сили.

— Чого ти смієшся?—сердито спитавсь Ерік.

— Я сміюсь, що ти сказав, наче в

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Української Асоціації

Марко-Левинського

Науково-Дослід. Інституту

твого м'яча резинове серце,—сказала Маруся.—Коли так, то вже-ж йому тільки в калюжу й годилося впасти!

Саме тоді на східцях сидів старий дідусь, гріючись на сонечку. Він чув розмову між дітьми.

— Іди сюди, Еріку!—покликав він хлопця. Ерік підійшов.

— Чи ти знаєш, що то резина?—спитав він його.

— Знаю,—відповів Ерік:—се загуский сік з дерева, що росте по теплих краях, вона така м'яка, і її можна розтягати, як схочеш, але потім вона збігається, і завжди робиться такою, як була спершу.

— Це правда,—сказав дідусь,—чи ти розумієш тепер, через що всі, в кого резинове серце, повинні опинитися у калюжі?

— Ні, я цього не розумію,—відказав Ерік.

— Ну, то я скажу тобі,—промовив дідусь:—Чоловік повинен бути твердим і любити щось одно. Коли-ж він одного дня думає й робить так, а другого інакше і дозволяє витягати себе й крутити собою, як кому здумається, то він погань, страхополох, батіг з клочча, і тоді йому трапиться те, що трапилося твоєму м'ячеві.

Ерік замислився хвилину і не знав, що сказати.

— Чи хочеш бути гарним хлопцем?— спитав дідусь.

— Хочу, — відповів Ерік.

— То пам'ятай те, що я тобі сказав, — казав далі дідусь, — не здавайся тільки на свій розум, та не будь упертий, як чого не знаєш. Але скоро ти в чому впевнився, що це правда й добре, то не давай збивати себе з пантелику. Не дозволяй витягати й ростягати себе, як резину, мій любий хлопчику!

— Ні, ні, дідусю, не дозволю! — відмовив Ерік; але він зовсім не зрозумів, що тим дідусь сказати хотів.

— Ну, то прощай! — сказав дідусь.

— Тепер ми підемо на луку! — весело крикнула Маруся. — Там позбиралися гуляти усі хлопці й дівчата, бо сьогодні першого травня.

Ерік та Маруся побігли на луку. День був погожий, сонечко світило ясно, а в лісі по той бік шляху, весело щебетали пташки. Деревя були ще без листя, але горда ялина стояла в своєму завсігди зеленому убранні, а маленька гнучка вербиця убралася в дрібний пушок, — діти його збирали й звали — „кицьками“. На луці було вже мало не зовсім сухо, але у ровах, та ямах де-не-де лежав ще сніг;

перші зелені билинки пробивалися між осінньою зів'ялою травицею, а в канавах та в рівчаках плигали жаби.

Біля тину сиділа стара баба й продавала палянички, бублики, пряники, хліб з маслом та мед. У кого були гроші, той купував собі що до вподоби, а в кого їх не було, з тим ділились інші і таким робом ніхто не зостався без ласощів.

— Давайте в гілки!—закричали хлопці й зараз поділились на два гурти. Весело було дивитись, як у повітрі, мов ластівки, мелькали м'ячі; що-разу, скоро хто щасливо хапав м'яча, або влучав утікача, зривався такий гуртовий вигук і такий голосний регіт, що селяне, йдучи шляхом за возами, дивуючись ставали дивитися на дітей.

Якийсь час дівчата втішались, дивлючись, як зручно й високо хлопці підкидали свої м'ячі, а потім почали гуляти в горю-дуба. Тут у однієї скинувся черевик, там друга спіткнулася, інші погубили з кіс свої стрічки,—дарма! всім було дуже весело. Нарешті кілька хлопчиків теж пристало до їх і тоді ще повеселішало. Де'яким з хлопців, що гулялися в гілки, прикро стало, що один довгоший школяр з третього класу заходився гратися, бігаючи з дівчатами.

— Еге, треба його попобити!—сказали

вони і зараз таки один з найдужчих узявся той присуд виконати.

— Ні,—відказав інший хлопець,—краще скупаємо його в калюжі: там він хоч випере свій новий жупанок, що так дівчатам до вподоби.

— Але, панове, не можна нам у шістьох на одного нападати—сказав Ерік.—Це нечесно, я на те не пристаю.

— Ах ти заєць, страхополох!—крикнули хлопці—уже перелякався, боїшся, не смієш!...

— Ні, не боюсь, сказав Ерік,—але...

— Але, але—перепинили йому слово хлопці—ти боїшся, що він тебе піймає у школі та й дасть тобі прочухана!

— Дак я-ж вам покажу, що не боюсь!—сказав Ерік.

— Ну, то облиш сперечатися і ходи мерщій з нами!—закричали товариші та й потягли його з собою. Школяр той помітив їх замір і кинувся навітки, але вони наздогнали його біля одного хліва, де він швидче став спиною до стіни. Тут він довго сміло оборонявся, але нарешті один з хлопців хитро підліз до його збоку і вхопив його за ногу; тоді його повалено й потягнуто до калюжі.

Дівчата почали плакати, а Маруся що-сили кричала:

— Не займай його, Еріку, не займай його!

— Але Ерік, не зважав, що сестра кричала, і все приказував:

— Отже я вам доведу, що не боюсь! я вам доведу, що не боюсь!

Саме тоді дорогою йшло двоє інших школярів з третього класу; побачивши, як кривдють їх товариша, вони зараз перескочили через тин і кинулись бігти до його на підмогу.

— Сором, сором: шестеро на одного! — загукали вони.

Угледівши їх, хлопці й собі що-сили кинулись у ноги, а за ними й Ерік.

Інші повтікали, а Ерік спіткнувся на грудку і впав. Зараз прибігли товариші побитого школяра і вхопили його.

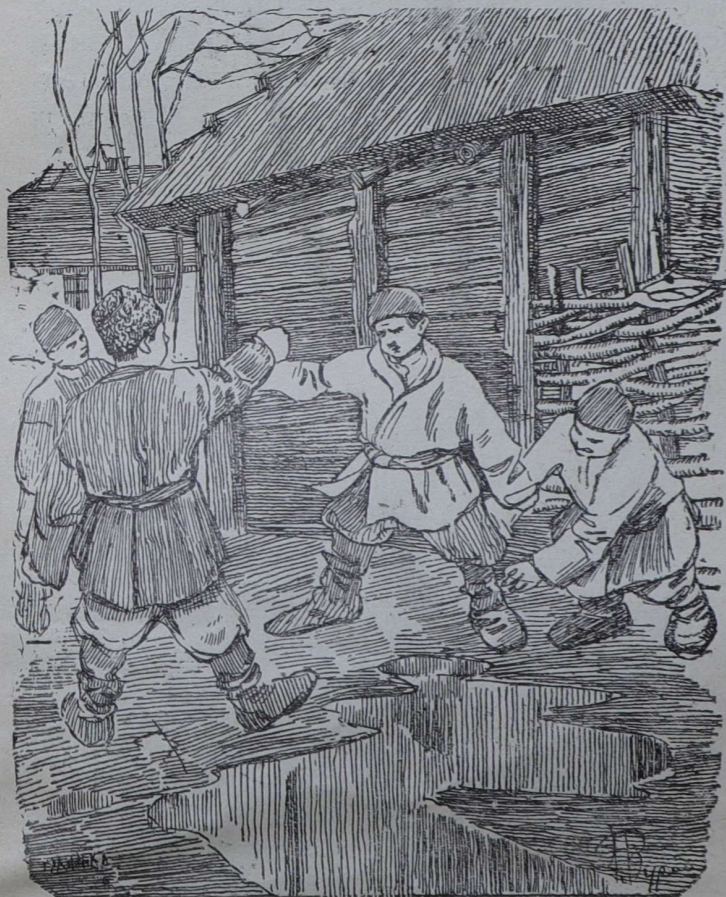
— Он як! — сказали вони: — ви в шістьох хотіли скупати одного! Гайда тепер сам у калюжу!

І Ерік без змилювання гепнув у брудну калюжу. Можете собі уявити, який був Ерік, з калюжі вилізши!

Усі хлопці сміялись, — ліс сміявся; навіть тин і дорога — і ті сміялись; такого веселого сміху давно не чути було на сій луці.

Потім усі знов почали гратися; сонце сяло, пташки весело щебетали, а

стара баба попродала мало не всі свої ласощі.

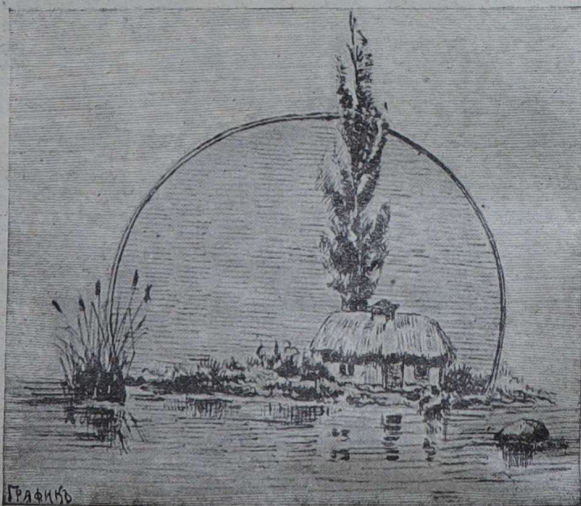

Але Ерік, зовсім засоромлений, швидко пішов до дому.

— Де це ти так убрався?!—крикнув

дідусь, що й досі сидів на східцях, грівся на сонечку.—Що це тобі, Еріку?

— Еге,—сказав Ерік,—тепер я розумію, про що ви тоді мені казали, дідусю. Мое серце було з резини. Я дозволив умовити себе зробити те, що й сам за несправедливе вважав і це... через те, дідусю, я й опинивсь у калюжі.

Верба і зірка.

Переклад з однінами.

Я знаю одну казку старовинну про хлопця і про дівчинку, що в своєму житті йшли не збочивши до однієї мети. А чи багато знайшлося-б з вас таких, що можуть теж саме про себе сказати?

Давно-давно у одній країні було страшне лихоліття. Війна лютувала по всьому краю, городи й села горіли, хліб у полі увесь витолочено й десятки тисяч людей загинули з шаблі, з голоду, у вигнання і з страшних хвороб. Нічого тоді не видно й не чуть було—тільки зітхання та сльози та ридання, та пожарини та кров. Той, хто чого небудь ще сподівався, упевнився, що не було вже й надій вирятуватися, бо настигли на країну біди великі, що ніколи не забуде їх пам'ять на-

родня. Тоді багато людей тікало з рідного краю, деяких у бран забрано, а деякі поховалися по лісах та по пушах, або вийшли у чужий край. Було так, що жінка не знала, де чоловік пробуває, брат сестру губив, батько й мати дітей своїх, і ніхто не знав, чи живі були його рідні, чи ні. А як уже запанувала згода і деякі, що живі позоставалися, до своїх поверталися, то виявилось, що кожне шукало когось і плакало не знаходячи. Багато тоді людей дивилося на свої хати пустки, що нема тепер у них людей, серцю любих, і питалося, тяжко сумуючи: „Чи не видко, не йде хто? Чи вже-ж ніхто не йде?“ і ото найбільш їм казано, що ніхто не йде. Але бувало й так, що здалека на шляху замріє курява, а з куряви тоді відрізнялися купки втікачів, що до своїх простували. Тоді батьки й матері шукали своїх дітей і як що часом, після довгої шуканини, знаходили, то радощам і впину не було, а лихо десь щезало. І знову швидко, мов з землі, виростали хати, поля житами й пшеницями вкривалися і новий щасливіший час надходив після проминулого лихоліття.

Заведено тоді далеко у чужу землю двох маненьких дітей; хлопчика й дівчинку. Там їх узято до добрих людей. Минали літа, діти виростали, ніякого

лиха не знаючи. Але-ж, хоч і гарно їм було жити, не могли вони забути батька, матір і рідного краю. Вони не могли ні гратися, ні співати, ні танцювати на чужині, бо серцем своїм завсігди були у рідному краї.

А як нарешті пройшли чутки, що у рідній землі вже згода і що всі, хто хоче, може туди додому вернутися, то дітям ще тяжче стало зоставатися на чужині, й вони почали проситися до дому.

Чужі люде, що діти у них жили, усміхнулися й сказали:

— „Додому хочете? От дурні діти, чи знаєте-ж ви, як вам далеко треба йти? Аж чотиріста верстов!“

— Нам це однаково, одмовили діти,— нам аби тільки до-дому дійти.

— А хіба-ж ви у нас не дома?—це-ж вам новий рідний край ваш! Єсть тут вам що спити, що ззісти і в чому хороше походити і хата у вас гарна, і у людей ви у добрих, що вас щирим серцем любють. Чого-ж вам ще треба?

— Еге, це все так,—сказали діти,— але ми хочемо вернутися додому.

— Та у вас дома тепер великі недостатки. Там ви будете жити у вбожестві, спатимете долі, доведеться самий хліб сухий їсти, та й того може ще не буде, житимете у куріні з голодом та з холо-

дом. Ваш батько й мати, брати й сестри і всі ваші друзі давно помирали; шукатимете сліду їхнього, а замість того тільки слід вовчий знайдете, бо там уже вовки бігають, де стояла колись ваша хата.

— Еге,—сказали діти,—але ми все-ж хочемо вернутися додому.

— Але-ж десять літ минуло, як вас узято відтіля. Тоді ви були ще маненькими, нерозумними дітьми—братові п'ять, а сестрі чотири роки було. Тепер вам п'ятнадцять і чотирнадцять років і ви ще мало світ знаєте. Ви усе забули, не то шлях туди, а й батька, й матір ваших, а вони так саме вас забули.

— Еге, але ми все-ж хочемо додому вернутися,—одмовили діти.

— Хто-ж вам шлях туди покаже?

— Я пам'ятаю,—сказав хлопець, що на нашому дворі стоїть велика верба, а на ній уранці соловейко співає.

— А я згадую, додала дівчинка: що увечері крізь листя тієї верби сяє ясна зірочка.

— От дурні діти!—сказали добрі люди,—нерозумне ваше бажання і тільки за-напасть вас. І вони заборонили дітям навіть думати про це. Але що більш їм заборонювано, то частіш діти думали про те, як-би вернутися додому—і це зовсім

не з того, що неслух'яні вони були, а тим, що думка ця не виходила у них з голови. Нарешті, однієї місяшної ночі, як хлопець за думками своїми не міг і очей стулити, він обізвавсь до сестри:

— Ти спиш?

— Ні, сказала вона, мені не спиться: я думаю про наш рідний край.

— І я, каже хлопець. Давай повстаємо, поз'язуємо свою одежу у вузол та й утечемо відділя. Мені здається, немов щось раз-у-раз каже у моєму серці: іди додому! іди додому!

— Еге, ходім! Згодилася дівчинка, і вони тихенько вийшли.

Ніч була гарна й місяць ясно світив їм на шляхи й на стежки. Мовчки йшли вони кілька часу.

— Знаєш що, братіку, каже дівчинка, боюся я, що не потрапимо ми додому.

— А ми все йтимемо на південь—там наша хата; та й ще у нас є признака: як побачимо у дворі вербу, а поміж листям у неї ясна зірочка блищить, тоді ми й пізнаємо свою хату.

І ото вони жваво й сміливо ішли все далі. Хлопець вирізав собі добру палицю з молодого дубка, щоб у пригоді оборонити сестру й себе. Але їм не трапилося ніякої пригоді.

Через кілька день прийшли вони на

розпуття, — там два шляхи розходилися на два боки. Тут вони зупинилися, не знаючи, яким шляхом простувати. Коли це на шляху ліворуч заспівало двоє маленьких пташок.

— Ходім, каже брат: оце наш шлях, бо там пташки щебечуть.

— Еге, — сказала сестра, — ходім.

І вони пішли тим шляхом, а пташки тим часом почали попереду їх з гілки на гілку перелітати, немов дорогу їм показуючи. Діти йшли за ними. Годувалися вони овочем лісовим та ягідьми, пили з криниць воду чисту, а уночі спали на м'якій траві. Дуже їм дивно було, що де вони не стануть удень, там собі ї їсти знайдуть, увечері завжди траплялось їм таке місце, де могли вони відпочити. І так вони йшли все далі.

Нарешті дівчинка почала приставати.

— Коли-ж ми почнемо нашу вербу шукати? спитала вона у брата.

— А тоді тільки, як почуємо круг себе людей, ще тією-ж мовою розмовляють, що нею до нас батько й мати говорили, — каже брат.

І знову вони йшли усе далі на південь; літо вже минало і в лісі робилося трохи холодно.

— Чи не видко нашої верби? — спиталася дівчинка.

— Ні, ще,—одмовив хлопець.

Країна, що по ній вони йшли, почала одмінятися. То йшли вони лісами й болотами, а тепер простяглися перед ними степи, забованіли могили, а іноді й гори, заблищали ріки.

Як же ми перейдемо через ці круті гори? питається дівчинка.

— Я перенесу тебе,—каже хлопець. І він переносив її через гори.

— Як ми перейдемо через ці бистрі ріки?—знову питається дівчинка.

— Ми перейдемо човном,—каже хлопець. І він перевозив її через ріки, бо тільки вони прийдуть до якої річки, усюди край берега єсть човен, немов назнарошки хто їм покинув. Але через де-які ріки брат і сестра пливли у плин і перепливали їх легко, бо надія побачити край рідний, допомагала їм.

Одного разу так їм було, що йшли вони не одпочиваючи увесь день і дуже втомилися. Увечері підійшли вони до одинокої хатки, що на пожарині її тільки що зроблено, ще й не обмазано. На дворі хлоп'я мило огірки.

— Чи не дав-би ти нам хоч одного огірочка? спитався хлопець.

— Авже-ж,—ідіть у хату,—каже хлоп'я,—мама дадуть вам попоїсти.

Тільки почув це брат, кинувся до

хлоп'яти, обняв малого, почав цілувати його й заплакав з радощів.

— Чого ти так зрадів, братіку? питається дівчинка.

— Як-же мені не радіти?—каже хлопець.—Адже це хлоп'я говорить тією мовою, що й наші батько й мати. Тепер ми почнемо шукати нашу вербу й зірочку.

Тоді вони увійшли у хату й люди ласкаво їх привітали й спиталися їх, відкіля вони йдуть.

— Ми вертаємося з чужого краю й шукаємо свою рідну хату; але у нас є тільки одна признака, що у нас у дворі стоїть велика верба, і вранці на ній співає соловейко, а у вечері крізь її листя миготить ясна зірочка.

— Бідолашні діти! сказали добрі люди, жаліючи їх. На землі ростуть тисячі великих верб, а на небі сяють тисячі зірок. Чи то-ж можна, щоб проміж тими тисячма верб і зірок ви знайшли те, що вам треба?

— Якось-то буде—сказали хлопець і дівчина. Адже-ж знайшли ми рідну країну, то може знайдемо і рідну хату.

— Наш рідний край великий!... казали люди, головами похитуючи.

— Що буде, те-й буде,—отказав хло-

пець. І вони подякували господареві і господині та й пішли далі.

Тепер їм уже не доводилось ідучи лісовими ягідьми живитися і по лісах ночувати. Вони йшли од однієї оселі до другої і хоч великі пустирі розлягались проміж людськими житлами і скрізь видко було велике вбожество, їм таки усюди було де притулитися й попоїсти у добрих людей, що приймали їх жаліючи. Але-ж верби і зірочки вони досі не знаходили. Вони йшли од хати до хати і шукали їх і багато бачили верб і зірок, та все це були не ті, що вони шукали.

— Ох, зітхнула дівчинка, наш рідний край такий великий, а ми ще такі малі! Ніколи не найдемо ми своєї рідної хати.

— Аби ми вірили, що найдемо,—то й побачимо свою зірочку,—сказав брат.— Треба тільки вірити.

— Це правда, правда,—сказала дівчинка. Вона бо звичайно завсігди згоджувалася з братом. І ото, повні надій, ішли вони далі.

Так проминув уже рік з того часу, як вони пішли.

Нарешті одного разу ввечері підійшли вони до одинокої селитьби. То було перед Великоднем, як на деревах уже порозвивалося найперше листя.

Як увійшли вони у двір, то побачили

серед двору вербу велику з рясним верховіттям молодolistим, а крізь те листя сяла блискуча зірочка вечірня—найбільша й найясніша проміж усіма.

— Се наша верба!—крикнув хлопець.

— Се наша зірочка!—додала дівчинка.

І вони заплакали з радощів.

— Ось загорода, що тато у неї воли загонили,—каже хлопець, немов пригадуючи щось.

— А це наш колодязь, що з його мати воду брали, говорить дівчинка.

— Глянь, ондечки під вербою стоять два маленьких хреста. Що се значить?—промовив хлопець.

— Мені страшно увійти у хату,—сказала дівчинка,—а що як наших татка й мами нема вже й на світі, або вони не пізнають нас! Увійди ти спершу, братіку.

— Послухаємо уперед під вікном,—каже хлопець, а серце у його так і тремтить у грудіх.

А в хаті сидів пристарілий уже чоловік з своєю жінкою, але видко було, що не літа, а горе й недостатки завчасу постаріли його.

— Ось і Великдень надходе, каже чоловік жінці; у цей день усім смутним Бог радість посилає, а нам нівідкіль радості сподіватися. Усіх наших чотирьох

дітей нема; двоє сплять у ямі під вербою,
а двох у ворожу землю узято, і мабуть

вони вже ніколи не вернуться до нас.
Ой тяжко старітиса садиноким!

— Може коли й повернуться наші діти.

А скільки літ було-б старшим дітям, як-би вони були живі?—сказала жінка.

— Хлопцеві було-б тепер шіснадцять, а дівчині п'ятнадцять років, каже він. Мабуть не заслужили ми в Бога такого щастя, щоб коли небудь бачити свої любі діти.

Тільки він це сказав, аж відчинилися двері і в хату увійшли хлопець і дівчинка. Вони сказали, що ідуть здалека і прохали дати їм шматок хліба.

— Ідіть ближче, діти, каже батько: і переночуйте у нас. Ох, такі були-б тепер і наші старші діти.

— Глянь,—говорить жінка,—які гарні діти. Ох, були-би й наші такі, як-би були живі й були з нами.

І кажучи це, бідолашні батько і мати гірко заплакали. Тоді діти вже не втерпіли більш. Плачучи кинулись вони на шию батькові й матері й скрикнули:

— Хіба ви нас не пізнаєте? Адже ми ваші діти, що вернулися до вас із чужої землі.

Батько з матіррю обняли дітей і не знали, що й сказати з радости.

Діти розказали їм про все, що вони зазнали з того часу, як їх у бран узято, а батько й мати й собі розповідали їм, як вони пережили увесь цей час, і хоч їм усім довелося зазнати дуже багато

горя, але тепер, здавалось, те горе зовсім забувалося і на радість обернулося. Залюбки дививсь батько на дужі руки синові, а мати втішалася темним волоссям доччиним і хто-й-зна якого разу вже знову починала цілувати її щоки рожеві.

— Ходім, подивимось на вербу і на зірочку,— сказав хлопець. Глянь сестричко, під нею спочивають наші маненькі братік і сестричка.

— Не судилося нам їх побачити,— промовила сестра.— Та будемо любити їх і не бачивши.

— Се правда,— сказав хлопець.— А подивись, як крізь листя ясно сяє на небі зірочка! Тепер, сестричко, ми вже не підемо далі!

— Діти мої милі, діти мої любі,— каже батько: життя людське на землі—то єсть повсякчасне прямування до мети довічної. Ідть-же уперед, прямуйте завсігди до довічної мети. Ви йшли нехибно наперед—хай-же далі так буде у вашому житті. Ви поривалися до верби, що вам рідний край ваш визначала,—хай-же вона повік вічний нагадує вам, як треба любити свій рідний край. Ви поривалися до зірки,—вона визнача життя довічне. Хай-же вона повік ясно вам світить!

Зміст.

Пустун Розбишаченко	3 ст.
Резинове серце	17 „
Верба і зірка	25 „

Видавництво „ЧАС“

Серія перша.

1. М. Левицький. Злочинниця, ц. 3 к. 2. Г. Де-Мопасан. Батько Мілон, ц. 3 к. 3. М. Телешов. Скрута, ц. 3 к. 4. Б. Прус. Живий телеграф, ц. 1 к. 5. К. Миксат. Син чи пасинок? ц. 2 к. 6. А. Фогацаро. Срібний хрестик, ц. 2 к. 7. Р. Кіплінг. Бунтарь Моті-Гюй, ц. 3 к. 8. Г. Бетге. Марійка, ц. 1 к. 9. А. Гарборг. Помста, ц. 3 к. 10. Рідні струни. (Збірочка віршів), ц. 4 к.

Серія друга.

11. П. Ротарь. Не в руку, ц. 3 к. 12. О. Мірбо. Бродяга, ц. 2 к. 13. А. Чехов. Лихо, ц. 2½ к. 14. М. Родзевичова. Мотлох, ц. 5 к. 15. Й. Лі. Дві матері, ц. 1 к. 16. Д. Чамполі. Сільська вчителька, ц. 4 к. 17. А. Рейвін. У найми ц. 2 к. 18. Виборний Макогоненко. В суді, ц. 3 к. 19. І. Вазов. Павло, ц. 1 к.

Готується до друку третя серія книжок, у яку ввійдуть оповітання видатніших європейських письменників. Книжки коштуватимуть од 1 до 5 коп. Хто замовляє на 1 карб. на складі—Київ, Прорізна 20, Укр. книг Літ-Наук Вістника“,—той за пересилку не платить, а хто замовляє на 3 карб., той одержить безплатно цілу серію (10 книжечок). Книгарям звичайна знижка.

П'ять відсотків прибутку од продажу виданнів „ЧАСУ“ буде призначено на пам'ятник Г. Шевченкові у Києві. Обидві серії (20 назв) без пересилки коштують 50 коп.; гроші можна висилати марками.

Українська книгарня „Літ.-Наук. Вістника“

Має на складі різні українські видання

Київ. Прорізна 20.

Драми й комедії.

Переклад під редакцією Б. Грінченка.

1. **Ібсен Г.** Підпори громадянства. Ком. на 4 дії, пер. М. Загірньої. Дозв. до вист. 16 мая 1907. № 5693. Ц. 30 к.
2. **Ібсен Г.** Ворог народів. Ком. 5 д. Пер. М. Загірньої. Дозв. до вист. 11 окт. 1907, № 10606. Ц. 30 к.
3. **Ібсен Г.** Примари. Др. 3 д. Пер. М. Загірньої. Ц. 30 к. Дозв. до вист. 13 нояб. 1907. № 16712.
4. **Мірбо О.** У золотих кайданах. Ком. 3 д. Пер. Б. Грінченка. Ц. 35 к. Дозв. до вист. 7 янв. 1908. № 1864.
5. **Метерлінк Ш.** Монна Ванна. Др. 3 д. Пер. М. Загірньої. Ц. 30 к. Дозв. до вист. 18 дек. 1907. № 1865.
6. **Зудерман Г.** У рідній сем'ї. Др. 4 д. Пер. М. Загірньої. Ц. 30 к. Дозв. до вист. 20 февр. 1908. № 1987. (Прав. Вѣстн. 16 марта 1908, № 62).
7. **Ібсен Г.** Нора. Др. 3 д. Пер. М. Загірньої. Ц. 30 к. Дозв. до вист. 3 марта 1908. № 2659. (Прав. Вѣстн. 8 апр. 1908, № 80).
8. **Ібсен Г.** Гедда Габлер. Др. 4 д. Пер. Н. Грінченко. Ц. 30 к. Дозв. до вист. 3 марта 1908. № 2651.
9. **Гауптман Г.** Візник Геншель. Др. 5 д. Пер. Б. Грінченко. Ц. 30 к. Дозв. до вист. 20 марта 1908, № 3117.
10. **Шніцлер А.** Забавки. Др. 3 дії. Ц. 30 коп. Дозв. до вистав. 28 іюля 1908, № 7014.
11. **Шіллер Ф.** Вільгельм Телль. Др. 5 д. Пер. Б. Грінченко. Ціна 30 коп.
12. **Ібсен Г.** Жінка з моря. Пер. Н. Грінченко. Ц. 30 коп.
- Б. Грінченко.** Драми й комедії. I. Ясні зорі. Др. 5 д. II. Нахмаряло. Ком. 3 д. III. Степовий гість. Др. 5 д. IV. Серед бурі. Др. 5 д. V. Арсен Яворенко. Др. 5 д. Ц. 1 р. 50 к. Дозв. до вист. перші чотири 1 мая 1902, № 3654—3657, а остання по рукопису, без третьої дії, під заголовком: „На громадській роботі“ 16 февр. 1904, № 1780.
- Грінченко Б.** На новий шлях. Др. 5 д. Дозв. до вист. 5 іюня 1906, № 5216 („Прав. Вѣст.“ 1906 № 141). Ц. 30 к.
- Грінченко Б.** Миротворці. Жарт на 1 дію. Ц. 10 коп.

Видання Товариства „ПРОСВІТА“:

1. Драгоманов М. Про українських козаків, татар та турків. З додатком про життя Драгоманова. Ціна 8 коп.
2. Земельна справа в Новій Зеландії. Переказала М. З. Ціна 2 коп.
3. Левицький М. Як рятуватися при наглих випадках та каліцтвах. З малюнками. Ц. 3 к.
4. Календарь „Просвіти“ на р. 1907. Ц. 15 к. (Випродано).
5. Загірня М. Як визволилися Північні Американські Штати. З портретом Вашингтона і картою. Ц. 15 к.
6. Дорошенко Д. Оповідання про Ірландію. Ціна 8 коп.
7. Загірня М. Страшний ворог. Про горілку. Ц. 5 коп.
8. Франко Ів. Ліси та пасовиська. Оповід. Ціна 3 коп.
9. Грінченко Б. Про грім та блискавку. З малюнк. Ц. 4 к.
10. Капельгородський П. Українці на Кубані. Ціна 5 коп.
11. Грінченко Б. Братства і просвітна справа на Україні за польського панування до Б. Хмельницького. Ц. 5 к.
12. Календарь „Просвіти“ на рік 1908. Ціна 25 коп.
13. Іваницький Б. Як збутись ярів та пісків. Ціна 4 к.
14. „Веселка“, одривний календарь на р. 1908. Ц. 50 к.
15. Лункевич В. Сем'я у звірів, птиць, комах, риб та гадів. Переклав П. Є. З малюнками. Ц. 10 к.
16. Сьогобочній Г. Морські огні. Про маяки. З малюнками. Ц. 5 к.
17. Грінченко Б. Про пустині. З малюнками. Ц. 8 коп.
18. Маркович Д. На Вовчому хуторі. Оповід. Ц. 3 коп.
19. Маркович Д. Іван з Буджака. Шматок. Опов. Ц. 4 к.
20. Левицький М. Забув. Щастя Пейсаха Лейдермана. Два оповідання. Ц. 4 к.
21. Корольов В. Як годувати худобу. З малюнками. Ц. 10 к.
22. Загірня М. За рідний край. Про Жанну д'Арк. З малюнками. Ц. 7 коп.
23. Спартак Оповідання про римських невольників. За Боголюбовим переказали К. Ціна 5 коп

А **Крымскій**. Украинская грамматика. Научно-практической курсъ. Изданіе составляетъ собственность Т-ва „Просвіта“. Томъ I., выпускъ 1, цѣна 1 руб. 10 к., выпускъ 2 и 6-й ц. 65 коп. Томъ II, выпускъ 1, цѣна 65 коп.

ВИДАВНИЦТВО

„Український Учитель“

випустило такі книжки:

- Ч. 1. **Гр. Шерстюк.** Українська граматика для шкіл. Частина I. 20 к.
„ 2. **С. Черкасенно.** Про небо. Частина I. . . 20 к.
„ 3. „ Діткам. Казки й вірші . . 10 к.
„ 4. „ Як вродилася пісня. Казка 3 к.
„ 5. „ Убогий жид. Казка. . 2 к.
„ 6. **З. Топеліус.** Пустун Розбишаченко. Казка з мал. Переклав Б. Грінченко. . 2 к.
„ 7. **Бр. Грімм.** Казки. Книжка I. Переклав Гр. Шерстюк. 3 к.
„ 8. **С. Черкасенно.** Граматка. (Букварець) . 5 к.
„ 9. **О. Кониський.** Арихметика для українських шкіл 10 к.
„ 10. **Б. Грінченко.** Про книги. Як їх вигадано друкувати 10 к.
„ 11. **М. Загірня.** Який був лад в Афинській державі 10 к.
„ 12. **Світло** · Літературний ілюстрований збірник для дітей. Зредагував і уложив Гр. Шерстюк 35 к.
на кращім папері 60 к.
„ 13. **В. Корольов.** Про людське тіло. З мал. . 15 к.
„ 14. **З. Топеліус.** Казки. Поперекладав Б. Грінченко. З мал. І. Бурячка. . . 8 к.

Незабаром вийдуть з друку:

С. Черкасенно. Про небо. Частина II.

Гр. Шерстюк. Українська граматика для шкіл. Частина II.

Видавництво випустило серію листовних карток з малюнками **Гр. Коваленка.**

Книжки продаються по всіх кращих книгарнях на Україні.